

← [Forrige artikel](#)

Den skjulte fattigdom

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 342

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Peter Wessel Hansen

Den skjulte fattigdom. Skam, ære og nedtur i København 1750-1850

Nord Academic/Gads Forlag. 272 sider, 349,95 kr.

Af Christen Bonde

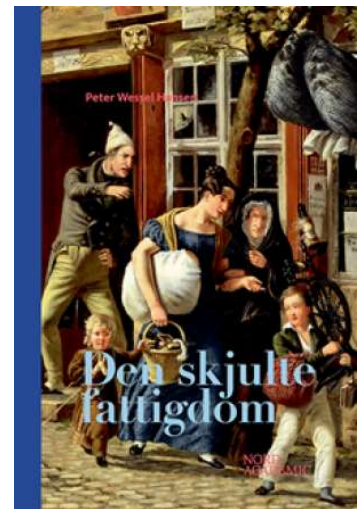
Fattigdom er skamfuld, man praler ikke med sin armod, fastslog museumsmanden Peter Riismøller i klassikeren Sultegrænsen fra starten af 70'erne – bogen, hvor han aflivede myten om De Gode Gamle Dage. Det kræver flid og fantasi af historikeren, hvis hun skal finde frem til de skjulte og glemte fattige. Bogen var et forsøg på at skrive historien nedefra med afsæt i dem, der var ofre for fattigdom i stedet for se på på officiel fattigdomspolitik, institutioner osv. Riismøllers bog blev en enlig svane i dansk historieskrivning, i hvert fald indtil Peter Wessel Hansens undersøgelse.

Peter Wessel Hansens bog fokuserer på de såkaldt husarme, dvs. borgere fra den brede middelklasse, der blev ramt af fattigdom på grund af sygdom, fallit, økonomiske samfundskriser eller lignende biografiske katastrofer. I en tid uden et effektivt socialt sikkerhedsnet lurede fattigdommen altid som en trussel, man skulle tage dødsens alvorligt. Ingen kunne vide sig sikre. De husarme er, modsat de ludfattige på samfundets bund, i høj grad et ubeskrevet blad i dansk historieforskning.

De husarme holdt fast i deres egen bolig og dermed deres frihed, så længe det overhovedet var dem muligt. De holdt med næb og klør fast i deres middelklassestandsbevidsthed med alt, hvad der sig dertil hørte, selv om deres økonomiske formåen var tæt på at ramme bunden. De ville ikke fornedre sig, sådan som tiggerne og fattiggårdslemmerne gjorde i deres øjne. De husarme havde æren i behold. Der var forskel på fattige.

De husarme benyttede sig af en række strategier til at holde hovedet over vandet såsom arbejde (hvis muligt), appellere til filantropi, pantsætning af smykker og indbo med mere. De var relativt fattige i modsætning til tiggerne og fattiglemmerne på fattiginstitutionerne, der var absolut fattige – selv om grænserne mellem relativt og absolut kunne være flydende.

I kontrast til Riismøllers essayistiske og impressionistiske tilgang går Peter Wessel Hansen grundigt til værks med omfattende brug af både arkiver og sekundær litteratur, såvel dansk som international forskning. Desuden gør han flittig brug af den nyere forskning i 1700-tallets samfund skrevet af f.eks.

Peter Henningsen, Ulrik Langen og Thomas Lyngby som de mest kendte. Historikerne fremhæver betydningen af begreber såsom ære, skam, stand, status, følelser, sentimentalitet, patriotisme – det moderne ord identitet burde vel tilføjes begrebsrækken.

Også de såkaldte luksusforordninger spiller en rolle, altså de officielle forbud mod at man i det skarpt standsopdelte samfund brugte luksusartikler og klæder som lå over, hvad statsmagten anså passende for ens stand. Tiden var præget af en statusmarkør i form af et iøjnefaldende forbrug (Veblens conspicuous consumption), hvilket gjorde det endnu tydeligere, hvem der netop ikke havde mulighed for at deltage i forbrugsræset.

Trods forfatterens store overblik over forskningslitteraturen, mangler han at konsultere hovedværket om forbrugsrevolutionen, Mikkel Venborg Pedersens doktordisputats *Luksus. Forbrug og kolonier i Danmark i det 18. århundrede* (2013). Inddragelsen af denne bog kunne have tilføjet nogle vigtige historiske nuancer.

Pedersens undersøgelse kaster lys over den samfundsmæssige dynamik i kølvandet på den europæiske forbrugsrevolution fra midten af 1700-tallet. En revolution, der om ikke skabte borgerstanden, så tog sit afsæt samtidigt med dennes opståen. Som det er, giver Peter Wessel Hansens undersøgelse et fint øjebliksbillede, men Den skjulte fattigdom har tendens til at fremskrive et statisk tidsbillede, hvor undersøgelsens egne tidsafgrænsninger ikke forklares.

Peter Wessel Hansen gør diskret opmærksom på, at de tankemønstre, der omgav gamle dages husarme, præger vores samfund den dag i dag. Demokratiet og velfærdsstatens finmaskede sociale net har nok savet grenen væk under standssamfundet såvel som den knugende armod, men de ikke fjernet den menneskelige statuskamp. Tværtimod kan man sige. I dagens moderne samfund har alle, i teorien, lige store chancer for at opnå succes, og derfor gør det ekstra ondt at falde ved siden af.

Bogen *Den skjulte fattigdom* har nutidsrelevans, selv om den så tydeligt viser forskellen på samfundet dengang og i dag – historieskrivning, når den er bedst. Bogen er velskrevet, flot illustreret og viser alle tegn på at være et solidt arbejde. Den kan kun anbefales!

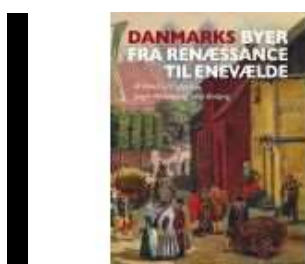
[Historie-online.dk, den 13. marts 2024]

← [Forrige artikel](#)

SE RELATEREDE ARTIKLER

MIRAKLERNES TID

**DANMARKS BYER FRA
RENÆSSANCE TIL ENEVÆLDE**

ALKYMIST I LÆNKER

Museumsnumre 72 - Aviskiosk